

26259 - Şefaatin Çeşitleri

Soru

Şefaatin yalnızca Allah'a ait olduğunu ve yalnızca O'ndan istenebileceğini söyleyenler olduğu gibi yüce Allah'ın peygamberine ve onun salih velilerine şfaat yetkisini verdiğini, dolayısıyla bu kişilerden şfaat talep etmemiz caiz olduğunu söyleyenler mevcuttur. Şer'i delillere göre bu konuda doğru görüş hangisidir?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Şefaatin tanımı:

Şfaat, fayda sağlamak veya zararı önlemek amacıyla başkalarına aracılık etmektir.

Şfaat Çeşitleri

Bunlar iki çeşittir:

Birincisi: Ahirette/Kıyamet Gününde Gerçekleşecek Olan Şfaat

İkincisi: Dünyevi Meselelerde Olan Şfaat

Ahirette Olacak Şefaatin Çeşitleri

Ahirette gerçekleşecek şfaat ise, iki çeşittir:

Özel şfaat

Hiçbir varlığın onunla paylaşmadığı sadece Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'e özel olan şfaat türüdür. Bu da birkaç kısma ayrılır.

Birincisi: Büyük Şefaât

Bu, Allah'ın kendisine vadettiği **Makam-ı Mahmud** kapsamında olan bir şefaattir:

"Gecenin bir kısmında da uyanarak sana mahsus fazla bir ibadet olmak üzere teheccüd namazı kıl ki, Rabbin seni Makam-ı Mahmud'a ulaştırsın." (İsra 79)

Bu şefaatin hakikati; yüce Allah'ın, hesabı geciktirdiği zamanda bütün yaratıklara şefaât etmesidir. Nitekim insanlar kıyamet gününde mahşerde uzun süre beklerler, dayanılmaz derecede keder ve sıkıntı yaşarlar ve derler ki: "Rabbimiz kulları hakkında hüküm verinceye kadar bize kim şefaât edecek?" Onlar bu durumdan uzaklaşmak isterler de insanlar peygamberlere gelirler ve her biri: "Ben bu işin ehli değilim" der. Ta ki Peygamberimiz s.a.v'in huzuruna geldiklerinde o şöyle der: "Ben bu işin ehliyim, ben bu işin ehliyim". Böylece yüce Allah'ın kulları hakkında hüküm vermesi için şefaât eder. İşte bu "Büyük Şefaât" olup Nebi s.a.v'in özelliklerindendir.

Bu şefaate dair sahih hadisler çoktur. Bazıları ise şöyledir:

İbn Ömer r.a'dan rivayet edildiğine göre şöyle dedi: "Kıyamet günü insanlar grup grup toplanırlar. Her ümmet Nebisinin peşine düşer. Herkes: "Ey falanca, şefaât et!", "Ey filanca, şefaât et!" der. En sonunda Nebi s.a.v'den şefaât istenir. İşte o gün, Allah Teala'nın onu övgüye değer bir makama, Makam-ı Mahmud'a, ulaştırdığı gündür." (Buhari 1748)

İkincisi: Cennet Ehlinin Cennete Girmesi İçin Yapılan Şefaât

Enes b. Malik r.a'den rivayet edildiğine göre Resulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle buyurdu:

"Kıyamet gününde cennetin kapısına gelip, kapısının açılmasını isteyeceğim. Cennet kapısının bekçisi: "Sen kimsin?" diyecek, ben:

"Muhammed'im." diyeceğim. O: "Bana da senden önce hiçbir kimseye kapıyı açmamam emredildi." diyecek." (Muslim 333) Başka bir rivayette "Ben Cennet için ilk şefaâtçiyim."

Üçüncüsü: Nebi s.a.v'in Amcası Ebu Talib'e Olan Şefaati:

Ebû Saîd el-Hudrî r.a, Peygamber'in yanında amcası Ebu Talib(in iyilikleri) zikredildiği sırada, Peygamber'in şöyle buyurduğunu işitmiştir:

“Umarım ki benim şefaati, kıyamet gününde amcama fayda verecektir. Şefaatiyle amcam topuklarına çıkabilen ateşten bir çukura konulacak, oradan beyni kaynayacaktır.” (Buhari 1408, Muslim 360)

Bu tür şefaati bazı alimlerin zikretmiş ve Ebu Hureyre r.a'dan rivayet edilen uzun hadis ile delil getirmişler: "...Sonra: “Ey Muhammed başını kaldır! Söyle, sözün dinlenecek! Dile, sana dilediğin verilecek! Şefaati et, şefaatin kabul olunacak!” denilecek. Ben de başımı kaldıracağım ve: “Ey Rabbim! Ümmetim, ey Rabbim! Ümmetim, ey Rabbim! Ümmetim.” diyeceğim. Şöyle denilecek: Ey Muhammed! ümmetinden üzerinde hesap bulunmayan kişileri cennet kapılarından sağ taraf kapıdan girdir. Nitekim diğer kapılarda ise diğer insanlarla ortaklırlar. (Buhari 4343, Muslim 287)

Genel Şefaati:

Bu şefaati türü, Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem için olduğu gibi Allah'ın dilediği melekler, peygamberler ve salih insanlar için de olur. Bu şefaatin birtakım çeşitleri mevcuttur:

Birincisi: Cehenneme girmiş birtakım insanların cehennemden çıkarılması için yapılır. Bu konuya dair deliller çoktur. Bazıları ise şöyledir:

Ebu Said el Hudri r.a'dan merfu olarak rivayet edildiğine şöyle dedi: "Nefsim onun elinde olan Allah'a yemin ederim ki hiçbir şey kıyamet gününde müminlerin Allah'tan hakkı istemeleri gibi şiddetli değildir. Zira müminler ateşte bulunan kardeşleri için: “Onlar bizimle oruç tutar, namaz kılar ve hacca giderlerdi.” deyince onlara şöyle denilir: “Tanıdıklarınızı çıkarın.” Bunların suretleri ateşe haram olur ve bu sayede çok sayıda insan çıkar. Yüce Allah şöyle der: Melekler şefaati etti, peygamberler şefaati etti, müminler şefaati etti, sadece rahmet edenlerin en merhametlisi kaldı. Ateşten bir avuç kalır, onunla o kadar insan çıkar ki hiçbir hayır amel işlemiş kişiler bile çıkar.” (Muslim 269)

İkincisi: Cehenneme girmeyi hak etmiş kişilerin cehenneme girmemeleri için yapılır. Bu konuda şu hadis delil getirilebilir: “Hangi Müslümanın cenazesinde Allah’a şirk koşmamış kırk kişi hazır

bulunup namazını kılsa Allah, onların ölü hakkındaki şefaatinin mutlaka kabul eder.” (Muslim 1577) Bu şefaatin türü de cehenneme girmeden yapılır ve böylece bu kişiler cehenneme girmekten kurtulur.

Üçüncüsü: Cennete girmeyi hak etmiş kişilerin cennette daha yüksek derecelere ulaşmaları için yapılan şefaattir.

Nebi s.a.v'den riayet edildiğine Ebu Seleme'ye şöyle dua etmiştir: “Allah’ım! Ebu Seleme’ye mağfiret et, hidayete ermiş kullar arasında derecesini yükselt. Geride kalanlar arasından ona iyi bir halef ihsan et. Ey alemlerin Rabbi! Bize ve Ona mağfiret et, kabri içinde genişlik ver ve orada nurlandır.” **(Muslim 1528)**

Ahirette Şefaatin Şartları:

Varid olan delillere göre ahirette şefaatin ancak aşağıdaki **şartlarda** gerçekleşir:

1-Allah’ın Şefaatin Edilecek Kişiden Rızılı Olması

Yüce Allah şöyle dedi: “Onlar, O’nun razı olduğu kimselerden başkasına şefaatin etmezler ve hepsi O’nun korkusuyla titrerler.” (Enbiya 28) Dolayısıyla kendisine şefaatin edilecek kişinin Tevhid ehlinden olması gerekir çünkü Allah Müşriklerden razı değildir. Ebu Hureyre r.a'dan rivayet edildiğine göre Nebi s.a.v'e şöyle soruldu: “Ey Allah’ın Resulü! Kıyamet gününde senin şefaatine en ziyade kim mesut ve mazhar olacak?”

Resulullah s.a.v şöyle buyurdu:

— Ya Ebâ Hureyre! Hadise düşkünlüğünden dolayı senden önce bunu kimsenin sormayacağını tahmin ediyordum. Kıyamet günü şefaatine en çok nail olacak kimse kalbinden veya içinden ihlasla "Lâ ilâhe illallah" diyendir. (Buhârî 97)

2-Allah’ın Şefaatin Edilmesine İzin Vermesi

Yüce Allah şöyle dedi: "Göklerdeki her şey, yerdeki her şey O’nundur. İzni olmaksızın O’nun

katında şefaatte bulunacak kimdir?" (Bakara 255),

3- Allah'ın Şefaate Edenden Razi Olması

Yüce Allah şöyle dedi: "Göklerde nice melekler vardır ki onların şefaati; ancak Allah'ın izniyle, dilediği ve hoşnut olduğu kimselere yarar sağlar." (Necm 26)

Ayrıca Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem, lanet edenlerin kıyamet gününde şefaati olmayacaklarını açıklamıştır.

Ebu Derda r.a'dan rivayet edildiğine göre şöyle dedi: Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'in şöyle dediğini işittim: "Çokça lanet edenler, kıyamet gününde ne şahit olurlar ne de şefaati." (Muslim 4703)

Dünyevi Konularda Şefaate:

Dünyevi konularda şefaate iki türdür:

Birincisi: Yerine Getirilmesinin Kulun Gücü ve İmkânı Dahilinde Olması

Bu da iki şartla caizdir:

1-Mübah Bir Konuda Olması

Dolayısıyla kul hakkına giren veya zulüm içeren bir konuda caiz olmadığı gibi haram olan bir hususu elde etmek için yapılması da caiz değildir. Örnek: Üzerine Had cezası vacip olmuş bir kişiye şefaati olmak şüphesiz ki caiz değildir. Yüce Allah şöyle dedi: "İyilik ve takva (Allah'a karşı gelmekten sakınma) üzere yardımlaşın. Ama günah ve düşmanlık üzere yardımlaşmayın." (Maide 2)

Âişe r.a şöyle dedi: Benî Mahzûm kabilesinden hırsızlık yapan bir kadının durumu Kureyşlileri çok üzmüştü. Onlar bu konuyu Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem ile kim konuşabilir diye kendi aralarında müzakere ettiler. Bazıları: Buna Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'in sevgilisi Üsâme b. Zeyd'den başka kimse cesaret edemez, dediler. Üsâme, onların istekleri doğrultusunda

Rasulullah ile konuştu. Bunun üzerine Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem Üsâme'ye: "Allah'ın koyduğu cezalardan birinin uygulanmaması için aracılık mı yapıyorsun?" diye sordu; sonra ayağa kalktı ve halka şöyle hitap etti: "Sizden önceki milletler şu sebeple yok olup gittiler: Aralarından soylu, mevki ve makam sahibi biri hırsızlık yapınca onu bırakıverirler, zayıf ve kimsesiz biri hırsızlık yapınca da onu hemen cezalandırırlardı. Allah'a yemin ederim ki, Muhammed'in kızı Fatıma hırsızlık yapsaydı, elbette onun da elini keserdim." (Buhari 3261, Muslim 3196)

Ebu Musa r.a'dan rivayetle Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'e bir kimse gelip bir şey istediğinde oturanlara yüzünü yönelip döner ve şöyle buyururdu: "Aracı olun ki ecir alasınız. Allah böylece peygamberinin diliyle sevip, razı olduklarına hükmediyor." buyurdu.

2- İstenilen Hususun Gerçekleşmesi veya Zararın Önlenmesi Konusunda Yalnızca Allah'a Güvenilmesi ve Bu Şefaathçinin Allah'ın İzin Verdiği Bir Vesileden Başka Bir Şey Olmadığını, Fayda ve Zararın Sadece Allah'ın Elinde Olduğunu Bilmesi

Bu anlam Allah'ın Kitabında ve Rasulünün sünnetinde çok açıktır.

Bu iki şarttan birinin bulunmaması halinde şefaath haram olur.

İkincisi: Kulun Gücü ve Kapasitesinin Dışında Olan Hususlar

Örnek: Ölüden ve kabir ehlerinden veya hazırda bulunmayan bir şahıstan şefaath istemek gibi durumlardır.

Kişi bunların işitebileceğine ve bu isteğini yerine getirebileceğine inanır. Ancak bu; Kur'an ayetlerinin ve hadislerin defalarca yalanladığı ve geçersiz kıldığı müşrik şefaattir. Çünkü bu türde şefaathçi olarak belirledikleri kişilere yaratıcının sıfatlarını isnat ederler. Şüphesiz yüce Allah, hiç ölmez ve diridir.

Bu kişilerin şüphesi şudur: Evliyalar ve efendiler yakınlarına, onları çağıranlara, kendilerine uyanlara ve kendilerini sevenlere şefaath ederler. Bu nedenle onlardan şefaath isterler. Yüce Allah, ilk müşrikler hakkında şöyle buyurmuştur: "Bunlar bizim Allah nezdinde şefaathçilerimizdir." (Yunus/18) Onların maksatları ibadet ettikleri melekler, salih insanlar ve diğerleridir. Onlar Allah

katında onlara şefaatt edeceklerine inanırlar. Şimdiki modern müşrikler de öyle; onlar diyorlar ki: Evliyalar bizim için şefaatt ederler, biz Allah'tan istemeye cesaret edemiyoruz ama biz onlardan isteriz, onlar da Allah'tan isterler. Onlar şöyle derler: Yüce Allah Nebi s.a.v'e, diğer peygamberlere ve salihlere şefaatt verdi, biz de onlara şöyle sesleniyoruz ve diyoruz ki: Allah'ın size şefaatt hakkı verdiği gibi siz de bizim için şefaatt edin. Dünyanın krallarını örnek veriyorlar ve diyorlar ki: Dünya krallarına şefaatt olmadan ulaşamaz. İhtiyaç durumunda onların dostları ve onlara yakın olan bir bakan, hizmetçi veya kapıcı bir çocuk vb. bir aracı konur. O kral senin ihtiyacını karşılayıncaya kadar sana şefaatt edecekler. İşte biz de yüce Allah ile bu şekilde yapıyoruz, O'nun velilerine ve O'na yakın olan salih insanlara yalvarıyor ve şefaatt diliyoruz. Ancak onlar bu geçmişte yaşanan şirke düşmüş oldular ve yaratıcıyı yaratılanla kıyasladılar.

Yüce Allah Yasin suresinde mümin adam hakkında şöyle dedi: "O'nu bırakıp da başka ilâhlar mı edineyim? Eğer Rahmân bana bir zarar vermek istese, onların şefaati bana hiçbir fayda sağlamaz ve beni kurtaramazlar." (Yasin 23)

Başka bir ayette kafirlerin itiraflarını şöyle zikretmiştir: "Onlar şöyle derler: "Biz namaz kılanlardan değildik. Yoksula yedirmezdik. Batıla dalanlarla birlikte biz de dalardık. Ve mükâfat ve ceza gününü yalanlıyorduk. Nihayet ölüm bize gelip çattı."" (Muddessir 43-48)

Nebi Sallallahu Aleyhi Vesellem'e kıyamet gününde şefaatt verilse bile, yüce Allah'ın izni bulunmadıkça ve şefaatt ettiği kimseden razı olmadıkça bunu yapması mümkün olmayacaktır.

Bu nedenle Rasulullah, ümmetini dünyada kendisinden şefaatt istemeye çağırmamış ve ashabından hiçbiri -Allah onlardan razı olsun- bunu rivayet etmemiştir. Eğer bu hususta hayır olsaydı ümmetine tebliğ eder ve onları buna çağırırdı, iyiliğe düşkün olan ashabı da bunu uygulamaya koşardı, dolayısıyla artık ondan şefaatt istemenin büyük bir yanlış olduğu bilinmektedir çünkü bu şefaatt türünde Allah'tan başkasına dua edilmesi ve şefaati engelleyen bir sebebin oluşması vardır. Şefaatt ancak Allah'a Tevhid konusunda samimi olanlara mahsustur.

Mahşer gününde insanların Nebi s.a.v'den şefaatt istemeleri hesaba geçilmesi içindir. Ayrıca kendisi de onlarla birlikte olup Rabbine bu isteği iletebilir. Bu, hazırda bulunan canlı bir kimseden gücünün

yettiği hususta bir şeyi talep etmek türündendir. Bu nedenle mahşerdeki insanlardan hiç kimse, Nebi s.a.v'den günahının bağışlanması için kendisine şefa'at etmesini istememiştir.

Ahirette kendisinden şefa'at dilemenin caiz olduğuna binaen şu an kendisinden şefa'at dileyenlerin yaptıklarının doğru olması için "Ey Allah'ın Rasulü! Bize hesap ve hüküm verilmesi konusunda şefa'at et!" demeleri gerekirdi. Oysa onlar Nebi s.a.v'den sıkıntıları gidermesi, rahmetin inmesi için şefa'at dilerler; karada ve denizde, rahatlıkta ve sıkıntıda olmak üzere her durumda şefa'at dilerler. Yüce Allah'ın şu ayetinden yüz çevirirler: "Yahut kendisine dua ettiği zaman zorda kalmışa cevap veren ve başa gelen kötülüğü kaldıran, sizi yeryüzünün halifeleri kılan mı? Allah ile birlikte başka ilâh mı var? Ne kadar az düşünüyorsunuz!" (Neml 62)

Her insaf sahibi insan, yukarıdaki bilgilerden şunu anlar: Kanıtlanmış şefa'atin Allah'ın izni ve rızasıyla ilgili şefa'at olduğu açıktır çünkü her türlü şefa'at O'nun mülküdür. Bu, Allah'ın dünya meselelerinde şefa'at talebinde bulunmaya muktedir olan bir canlıya izin verdiği şeyleri de içerir. Burada şunu belirtmek gerekir ki bu tür sadece Allah izin verdiği için caizdir. Çünkü bunda yaratılmışla kalbi olarak bir bağlanma yoktur. Bilakis diğer hususlarda olduğu gibi sebeplere bağlı olup şeri'atın izin verdiği çerçevededir. Yasaklanan şefa'at türü ise yerine getirilmesinde Allah'tan başka gücü yetmeyen bir işi Allah'tan başka bir mahluktan istemektir. Çünkü Allah'tan başka hiç kimse şefa'ate sahip değildir ve Allah izin verip razı olmadıkça kimse bunu yapamaz. Kim bunu başkasından isterse Allah'ın makamını aşmış, kendine zulmetmiş ve Peygamber'in şefa'atinden mahrum bırakılmış olur. Allah'tan afiyet ve selamet dileriz. Allah'tan dileriz ki Muhammed s.a.v bize şefa'atçi olur. Âmin.

Kaynaklar:

"el Şefaa inde Ehli el Sünne ve El Cema'a". Şeyh Nasir El-Jadee

"El Kavlul el Mufid" Şeyh Muhammed İbn Useymin, (1/423).

"Alam el Sunne el Menşura" (144).

En iyisini Allah bilir.